

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 542/2011-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. februára 2012 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť M. D., Č., zastúpenej advokátom JUDr. L. Š., Č., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 94/2010 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 7 C 885/1988) v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 173/05-28 zo 6. septembra 2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. D. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 94/2010 (pôvodne vedenom pod

sp. zn. 7 C 885/1988) v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 173/05-28 zo 6. septembra 2005 porušené bolo.

2. M. D. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť M. D. trovy konania v sume 306,34 € (slovom tristošesť eur a tridsaťštyri centov) na účet jej advokáta JUDr. L. Š., Č., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. novembra 2011 doručená sťažnosť M. D. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 94/2010 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 7 C 885/1988).

Ako zo sťažnosti vyplýva, proti sťažovateľke je na okresnom súde vedené súdne konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré aj napriek viacerým meritórnym rozhodnutiam okresného súdu vydaným vo veci trvá už viac ako 23 rokov, a to najmä z dôvodu následného zrušovania prvostupňových rozsudkov súdmi vyššieho stupňa (predovšetkým najvyšším súdom ako súdom dovolacím), pretože všeobecnými súdmi nebola sťažovateľke ani raz priznaná primeraná náhrada za stratu jej spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnostiam.

Sťažovateľka ústavný súd žiadala, aby vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 7 000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy a priznal jej aj náhradu trov konania na účet jej právneho zástupcu.

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal sťažnosť na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 542/2011-12 z 13. decembra 2011. Prihliadajúc súčasne na skutočnosť, že ústavný súd už nálezom č. k. IV. ÚS 173/05-28 zo 6. septembra 2005 vyslovil porušenie sťažovateľkou označených základných práv a slobôd, okresnému súdu prikázal vo veci konať a sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk, predmetom konania pred ústavným súdom môže byť len obdobie po právoplatnosti uvedeného nálezu ústavného súdu, t. j. obdobie po 24. októbri 2005.

Okresný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie podal k doručenej sťažnosti stanovisko, v ktorom okrem iného poukázal na opakované nariadenie znaleckého dokazovania vo veci, ako aj na viaceré meritórne rozhodnutia okresného súdu, ktoré však boli na základe podaných odvolaní, resp. dovolaní účastníkov konania viackrát zrušené. K posudzovanému obdobiu sťažovateľkou namietaných zbytočných prietáhov okresný súd uviedol:

„Dňa 12. 4. 2005 bol spis pridelený na ďalšie konanie Mgr. M. Š., ktorý vo veci rozhodol dňa 5. 6. 2006 (čl. 624), taktiež bolo podané odvolanie, KS Žilina rozsudok potvrdil. Bolo podané dovolanie (čl. 676), NS SR rozsudok KS i OS zrušil.

Dňa 2. 8. 2010 bol spis z dôvodu dlhodobej PN Mgr. Š. pridelený na konanie JUDr. V. Dňa 22. 8. 2011 bol spis z dôvodu dlhodobej PN pridelený na ďalšie konanie Mgr. J.

Konštatujem, že vo veci boli spôsobené prietahy v konaní, ku ktorým však prispeli i samotní účastníci podávaním odvolaní proti rozhodnutiam súdu, spis bol viackrát zasielaný na krajský súd, NS SR. Vo veci bolo viackrát nariadované znalecké dokazovanie, čo tiež prispelo k prietahom v konaní.“

Sťažovateľka sa k stanovisku okresného súdu, ktoré jej bolo zaslané písomne, v čase rozhodovania ústavného súdu nevyjadřila.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, keďže sťažovateľka priamo v sťažnosti a okresný súd vo svojom vyjadrení z 26. januára 2012 oznámili, že súhlasia s upustením od ústneho pojednávania, resp. že na jeho vykonaní netrvali. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom sťažnosti a nadväzujúcich vyjadrení účastníkov konania, ako aj s obsahom vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 14 C/94/2010 dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 14 C/94/2010 (predtým sp. zn. 7 C 885/1988), ktorý bol daný na nahliadnutie ústavnému súdu, boli zistené tieto podstatné úkony okresného súdu a sťažovateľky vykonané v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. IV. ÚS 173/05-28 zo 6. septembra 2005, t. j. po 24. októbri 2005:

Dňa 9. januára 2006 zákonný sudca určený opatrením predsedníčky okresného súdu sp. zn. Spr. 501/05 z 8. apríla 2005 určil termín pojednávania na 10. marec 2006, ktoré však bolo odročené pre neprítomnosť účastníkov konania a žiadosť právneho zástupcu sťažovateľky o odročenie pojednávania pre jeho práceneschopnosť. Aj nadväzne nariadený termín pojednávania na 21. apríl 2006 bol odročený z dôvodu žiadosti právneho zástupcu sťažovateľky o jeho odročenie.

Okresný súd listom z 21. apríla 2006 vyzval ustanoveného znalca na doplnenie znaleckého posudku, ktoré jej bolo vykonané písomne predloženým doplnením z 1. júna 2006. Okresný súd vykonal vo veci 2. júna 2006 pojednávanie za účasti právnych zástupcov účastníkov konania, sťažovateľky a ustanoveného znalca. Dňa 5. júna 2006 bol vo veci

vyhlásený okresným súdom rozsudok, ktorého písomné vyhotovenie však bolo zaslané účastníkom konania až 11. januára 2007. Navrhovatelia podali 30. januára 2007 odvolanie vo výroku o náhrade trov konania a sťažovateľka podala 9. februára 2007 odvolanie proti celému rozsudku okresného súdu.

Spis okresného súdu bol spolu s podanými odvolaniami účastníkov konania predložený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) 13. marca 2007. Krajský súd vo veci vykonal úkony spočívajúce v doručení podaných odvolaní na vyjadrenie protistranám v konaní, ako aj úkony smerujúce k vyrubeniu súdnych poplatkov za podané odvolania. Následne krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co/85/2007 z 9. júla 2007 rozhodol aj o žiadosti sťažovateľky o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov tak, že oslobodenie od súdnych poplatkov jej bolo priznané v rozsahu 50 %. Po pojednávaní vykonanom 29. januára 2008 rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co/85/2007-669 tak, že ho v celom rozsahu potvrdil. Spis okresného súdu bol vrátený 24. apríla 2008, pričom okresný súd hneď 30. apríla 2008 vydal pokyn na doručenie rozsudku odvolacieho súdu právnym zástupcom účastníkov konania a 18. júna 2008 vyzval znalca na doplnenie dokladov k podanému vyúčtovaniu uplatnenej odmeny a náhrady hotových výdavkov znalca.

Sťažovateľka 13. júna 2008 doručila okresnému súdu dovolanie proti rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co/85/2007-669 z 29. januára 2008. Okresný súd 3. júla 2008 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v sume 14 050 Sk a súčasne uznesením č. k. 7 C/885/1988-688 z 3. júla 2008 rozhodol o priznaní znalečného. Podaním doručeným okresnému súdu 5. augusta 2008 sťažovateľka požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov za podané dovolanie a súčasne sa odvolala proti uzneseniu okresného súdu č. k. 7 C/885/1988-688 z 3. júla 2008. Okresný súd výzvou z 9. septembra 2008 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku v sume 11 785 Sk s odôvodnením, že predchádzajúca výška súdneho poplatku za podané dovolanie nebola určená správne. Sťažovateľka 26. septembra 2008 opätovne požiadala o priznanie oslobodenia od súdneho poplatku za ňou podané dovolanie. Okresný súd uznesením č. k. 7 C 885/1988-714 z 22. októbra 2008 priznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov za dovolanie vo výške $\frac{3}{4}$ -ín.

Spis bol spolu s podaným dovolaním sťažovateľky okresným súdom predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 1. decembra 2008. Najvyšší súd o podanom dovolaní rozhodol uznesením č. k. 1 Cdo 167/2008-724 z 28. augusta 2009 tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 12. októbra 2009. Po doručení označeného uznesenia najvyššieho súdu účastníkom konania bol spis predložený krajskému súdu 4. decembra 2009. Krajský súd uznesením z 22. júna 2010 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 7 C/885/1988-624 z 5. júna 2006 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol vrátený okresnému súdu 2. augusta 2010 a elektronickou podateľňou mu bola pridelená nová sp. zn. 14 C/94/2010, pričom súčasne bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi (JUDr. J. V.).

Okresný súd uznesením č. k. 14 C/94/2010-755 z 20. augusta 2010 vyzval sťažovateľku na odstránenie nedostatkov ústneho podania jej právneho zástupcu urobeného na pojednávaní ešte 2. júna 2006 a súčasne v priebehu augusta 2010 zaslal viacero výziev účastníkom konania, resp. vybraným štátnym orgánom a iným právnickým osobám pre účely zabezpečenia dôkazov pre konanie a rozhodnutie súdu vo veci. Okresný súd urgoval právnych zástupcov účastníkov konania, aby odpovedali na ním zaslané výzvy, a to písomnými urgenciami z 24. septembra 2010. Dňa 10. novembra 2010 zákonná sudkyňa úradným záznamom opísala svoje zistenia z pripojených dedičských spisov týkajúcich sa veci a nadväzne na to 16. novembra 2011 vydala pokyn na vyrubenie súdneho poplatku za vzájomný návrh urobený sťažovateľkou, pričom súčasne nariadila termín pojednávania na 7. január 2011.

Pojednávanie nariadené na 7. január 2011 nebolo vykonané s poukazom na nesplnenie podmienok podľa § 101 ods. 2 a § 115 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a bolo odročené na 18. február 2011. Podaním doručeným okresnému súdu 24. januára 2011 vzala sťažovateľka svoj protinávrh späť, preto okresný súd uznesením č. k. 14 C/94/2010-829 z 2. februára 2011 zastavil konanie o protinávruhu sťažovateľky a 18. februára 2011 vykonal nariadené pojednávanie. Súčasne boli uložené právnym

zástupcom účastníkov povinnosti na označenie, resp. na predloženie dôkazov k sporným tvrdeniam.

Zákonná sudkyňa okresného súdu úpravou z 8. apríla 2011 nariadila termín pojednávania na 17. jún 2011 a súčasne vykonala aj ďalšie výzvy smerujúce k doplneniu dokazovania. Okresný súd výzvou z 23. mája 2011 požiadal právneho zástupcu navrhovateľov o informovanie termínu pojednávania navrhovateľov pre chybu v doručení predvolania. Uznesením č. k. 14 C/94/2010-897 zo 6. júna 2011 okresný súd vylúčil vzájomný návrh sťažovateľky z 11. marca 2011, ktorým žiadala priznať náhradu za užívanie rodinného domu za roky 2008 až 2010 na samostatné konanie.

Pojednávanie nariadené okresným súdom na 17. jún 2011 bolo odročené zastupujúcim sudcom na neurčito pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne JUDr. J. V. Podpredseda okresného súdu z dôvodu dlhodobej pracovnej neschopnosti zákonnej sudkyne pridelil opatrením z 22. augusta 2011 sťažovateľkinu vec na konanie sudkyňi Mgr. A. J. Úpravou z 22. novembra 2011 nová zákonná sudkyňa určila nový termín pojednávania na 11. január 2012 a pre účely jeho prípravy vykonala niekoľko ďalších procesných úkonov. Uznesením č. k. 14 C/94/2010-919 z 8. decembra 2011 okresný súd uložil účastníkom konania zložiť preddavok na trovy dôkazu. Posledným vykonaným úkonom okresného súdu bolo uskutočnenie ďalšieho pojednávania vo veci 11. januára 2012, na ktorom právny zástupca sťažovateľky podal opätovne (ústne do zápisnice) vzájomný návrh na vyporiadanie podielového spoluvlastníctva aj k ďalším veciam, ktoré neboli obsiahnuté v návrhu na začatie konania.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesno-právnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, a ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 94/2010 (predtým vedenom pod sp. zn. 7 C 885/1988) o návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva došlo v období po vydaní nálezov ústavného súdu č. k. IV. ÚS 173/05-28 zo 6. septembra 2005

k opätovnému porušeniu sťažovateľkinho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05, III. ÚS 81/07).

1. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci vedenej pred okresným súdom, ústavný súd poukazuje na svoje predchádzajúce hodnotenie tejto otázky obsiahnuté v náleze ústavného súdu č. k. IV. ÚS 173/05-28 zo 6. septembra 2005, podľa ktorého ide o sporové konanie, ktoré nie je právne zložité, pretože v ňom možno využiť stabilizovanú judikatúru všeobecných súdov. Sťažovateľkinu vec je však nevyhnutné považovať za skutkovo zložitejšiu jednak pre nutnosť opakovania znaleckého dokazovania, ako aj pre nevyhnutnosť preukazovania investícií do spoločnej veci vložených jednotlivými účastníkmi konania v minulosti.

Podľa názoru ústavného súdu však neexistujú také skutkové okolnosti, ktoré by odôvodňovali doterajšiu dĺžku konania, ktorú je nevyhnutné posudzovať od podania prvotného návrhu (viac ako 24 rokov). Ústavný súd zároveň poukazuje na ustálený právny názor, že ani zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prietahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (*mutatis mutandis* I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03).

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ako vyplýva z ústavným súdom preskúmaného spisu okresného súdu, prvé dva termíny pojednávania nariadené vo veci okresným súdom v posudzovanom období (t. j. po 24. októbri 2005) boli odročené z dôvodov na strane sťažovateľky, resp. jej právneho zástupcu. Pojednávanie bolo vykonané až 2. júna 2006, teda takmer tri mesiace od prvého termínu pojednávania nariadeného sudcom v predmetnej veci. Na predĺženie konania má podľa ústavného súdu vplyv aj nevyjasnenosť sťažovateľkinho názoru na to, ktoré veci majú byť predmetom konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Uvedené sa prejavuje najmä v opätovnom podaní vzájomného návrhu na zahrnutie stavby ovčína a časti vodovodnej prípojky do vyporiadania podielového spoluvlastníctva urobeného na poslednom pojednávaní 11. januára 2012, hoci konanie o obdobnom návrhu sťažovateľky uplatnenom ešte na pojednávaní 2. júna 2006 a doplnenom jej písomným podaním z 21. septembra 2009 bolo uznesením okresného súdu z 2. februára 2011 zastavené z dôvodu späťvzatia tohto návrhu sťažovateľkou podaním z 24. januára 2011. Napokon sťažovateľke možno pričítať zodpovednosť za predĺženie konania aj pre nedodržiavanie sudcovských lehôt určených okresným súdom na doplnenie návrhov (najmä na vykonanie dôkazov, resp. iných procesných návrhov), čo nadväzne na to viedlo okresný súd k urgenciám doručovaných výziev a žiadostí.

Opísané správanie sťažovateľky malo podľa ústavného súdu vplyv na vznik zbytočných priet'ahov a na tieto okolnosti bolo nevyhnutné prihliadnuť najmä pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení. Uvedené skutočnosti na strane sťažovateľky majúce vplyv na predĺženie doby konania však samy osebe nevyklučujú zodpovednosť súdu za zbytočné priet'ahy v konaní spôsobené jeho nesprávnym či neefektívnym postupom, alebo dokonca nečinnosťou (obdobne napr. III. ÚS 193/03, III. ÚS 111/04, III. ÚS 103/04).

3. Napokon, pokiaľ ide o tretie kritérium podstatné pre skúmanie existencie zbytočných prietahov v konaní, ktorým je samotný procesný postup okresného súdu, ústavný súd zistil nedodržanie lehoty 30 dní na písomné vyhotovenie a odoslanie rozsudku podľa § 158 ods. 4 OSP, keď rozsudok sp. zn. 7 C/885/1988 z 5. júna 2006 bol odoslaný účastníkom konania až 11. januára 2007. Ústavný súd okrem tejto skutočnosti nezistil ďalšie obdobia dlhšej nečinnosti (trvajúce viac ako 3 mesiace), avšak vzhľadom na doterajšiu neúmernú dĺžku konania v sťažovateľkinej veci je potrebné považovať aj kratšie obdobia nečinnosti súdu za neprípustné.

Zodpovednosť okresného súdu za zbytočné prietahy je však odôvodnená najmä jeho nesústredenosťou a neefektívnosťou vedeného procesu, najmä pri zisťovaní skutkového stavu a ustáľovaní relevantných okolností prípadu dôležitých pre rozhodnutie, čo napokon viedlo aj k predčasnemu vydaniu meritórneho rozhodnutia okresným súdom. Neakceptovateľné je aj odchýlenie sa okresného súdu od právneho názoru najvyššieho súdu záväzne vysloveného v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 80/2004 z 23. novembra 2004, čo bolo dôvodom opätovného zrušenia už právoplatného rozsudku okresného súdu sp. zn. 7 C/885/1988 z 5. júna 2006 najvyšším súdom v dovolacom konaní uznesením sp. zn. 1 Cdo 167/2008 z 28. augusta 2009. V dôsledku nesprávneho postupu okresného súdu vo veci došlo teda k predĺženiu súdneho konania najmä o obdobia, v ktorých sa rozhodovalo o odvolaniach účastníkov konania krajským súdom, resp. o dovolaní sťažovateľky najvyšším súdom. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na nesprávny postup krajského súdu, ktorý potvrdil rozsudok okresného súdu v odvolacom konaní napriek odchýleniu sa od vo veci záväzného právneho názoru najvyššieho súdu. Napokon ako neefektívny možno hodnotiť aj postup okresného súdu pri vyrubovaní súdneho poplatku za podané dovolanie, keď bol okresný súd nútený pre skoršie nesprávne vyrubenie súdneho poplatku tento vyrubiť opätovne novou výzvou, čo viedlo k tomu, že spis okresného súdu bol najvyššiemu súdu doručený až 5 a pol mesiaca po doručení dovolania sťažovateľky.

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho

orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07). Ani systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na obmedzené personálne kapacity príslušných súdov. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov, aj keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu (pozri napr. I. ÚS 119/03, I. ÚS 150/06).

Na druhej strane si ústavný súd všimol aj úsilie okresného súdu o vyššiu mieru efektivity jeho konania, ktoré možno vidieť najmä v početných úkonoch vykonaných po zrušení rozsudku okresného súdu sp. zn. 7 C/885/1988 z 5. júna 2006 uznesením krajského súdu č. k. 5 Co/404/2009-729 a vrátení spisu 2. augusta 2010, a rovnako tak aj v obsahu a spôsobe pojednávania vykonaného zákonnou sudkyňou 18. februára 2011.

Pre posúdenie porušenia sťažovateľkou označených práv je z ústavného hľadiska významná napokon aj tá skutočnosť, že do rozhodnutia ústavného súdu o tejto sťažnosti nebolo konanie okresného súdu právoplatne skončené bez toho, aby nebolo v rámci konania o mimoriadnych opravných prostriedkoch meritórne rozhodnutie okresného súdu zrušené. Z potreby vykonania ďalšieho znaleckého dokazovania naznačenej okresným súdom na pojednávaní 11. januára 2012 v dôvodoch pre odročenie pojednávania na neurčito nedáva nádej, že súdne konanie bude ukončené v blízkom čase.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C/94/2010 (predtým vedenom pod sp. zn. 7 C/885/1988) došlo aj v období po 24. októbri 2005 k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj k porušeniu práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pre vyslovenie porušenia označených základných práv považoval ústavný súd za

zásadnú najmä ústavne neakceptovateľnú celkovú dĺžku súdneho konania a tiež nesústredenosť v postupe okresného súdu spočívajúcu vo vydaní vecne nesprávneho (následne zrušeného) meritórneho rozhodnutia pri súčasnom odchýlení sa okresného súdu od právneho názoru vysloveného dovolacím súdom vo veci.

Aj napriek tomuto zisteniu ústavný súd v zhode so svojou judikatúrou (III. ÚS 158/07, III. ÚS 74/2010) neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal, pretože táto povinnosť mu už bola uložená nálezom sp. zn. IV. ÚS 173/05 zo 6. septembra 2005.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Sťažovateľka od okresného súdu žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 7 000 € bez toho, aby riadne odôvodnila požadovanú výšku finančného zadosťučinenia tak, ako to vyžaduje § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na zistenú nesústredenú a neefektívnu činnosť okresného súdu v danom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže sťažovateľka riadne nezdôvodnila návrh na priznanie finančného zadosťučinenia, pri jeho určení ústavný súd vychádzal z toho, že ani po viac ako šiestich rokoch od právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 173/05-28 zo 6. septembra 2005, ktorým bolo okresnému súdu prikázané konať vo veci bez zbytočných prietahov, nebol sťažovateľkin prípad právoplatne skončený. Súčasne bolo potrebné zohľadniť aj celkovú dĺžku konania, ktorá je z ústavného hľadiska neakceptovateľná. Prihliadajúc na podiel sťažovateľky na vzniknutých prietahoch ústavný súd považoval za primerané priznať jej finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (bod 2 výrokovej časti nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľke vznikli v konaní pred ústavným súdom. Prostredníctvom svojho právneho zástupcu si uplatnila úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 306,34 € vrátane dane z pridanej hodnoty, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa § 11 ods. 3 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným

súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi; v ostatných prípadoch sa základná sadzba tarifnej odmeny určí podľa § 10.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €. Úhradu priznal ústavný súd za obidva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 18 ods. 3 vyhlášky. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby potom predstavovala sumu 123,50 € (advokátom bola uplatnená len suma 120,23 €) a náhrada paušálnych výdavkov za jeden úkon právnej služby predstavovala sumu 7,41 €.

Z uvedených dôvodov preto ústavný súd zaviazal okresný súd, aby zaplatil ako úhradu trov konania sumu 306,34 €, ktorá pozostáva z odmeny za 2 vykonané úkony právnej služby v sume 240,46 €, náhrady hotových výdavkov v sume 14,82 € a dane z pridanej hodnoty v sume 51,06 €, a to na účet právneho zástupcu sťažovateľky tak, ako to vyplýva z bodu 3 výrokovej časti nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2012